

DOI: 10.32626/2309-7086.2018-15-2.364-366

О. В. Кеба

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

САКРАЛЬНИЙ ТЕКСТ НАВІКИ-ВІКІВ¹

Вихід у світ нової монографії професора Семена Абрамовича – «Аксіологія Біблії» – здавалося б, не повинен був здивувати. Автор не вперше тішить своїх учнів, а з ними й велику армію шанувальників його таланту й простих читачів, книжками й статтями, в центрі яких стоїть Біблія у своєму одвічному й непереоціненому значенні для найрізноманітніших сфер людського буття². Але помилиться той, хто апіорі, до прочитання цієї книжки, уважатиме, що високодостойний професор просто повторює те, що вже колись говорив чи публікував. Звісно, у будь-якого серйозного автора є наскрізні теми і ключові тенденції, є, власне, чітко сформульовані принципи, світоглядні й академічні позиції, на яких він стоїть і які всякчас відстоює. Але так само аксіоматичним є й те, що будь-який серйозний і глибокий автор розвиває свої ідеї, поглиблює їх аргументацію, ніби заново щоразу їх актуалізує. Саме таку ситуацію маємо з «Аксіологією Біблії».

Уже в «Передньому слові» Семен Абрамович недвозначно й, сказати б, стурбовано наголошує на тому, що за сьогоднішньої ситуації в світі, який часто називають «постхристиянським» чи «постсекуляризованим» (що, звісно, зовсім не одне й те саме), Книга книг у новий спосіб понижується, редукується або ж навіть зовсім десакарлізується, перетворюючись під пером окремих авторів або у набір догм, що втратили свою значущість, або ж у джерело міфологічних сюжетів та образів. Натомість є колосальна небезпека в тому, щоб жити так званою «постправдою», породженою релятивізмом інформаційної епохи, бо така «постправда» неминуче перетворюється, за словами автора, на «тотальну неправду, Кривду, яку нам пропонують апіоріно визнати й жити відповідно до калейдоскопу апроксимацій...» (с. 6). Відтак уся книжка просякнута інтенцією повернути Вічній книзі, окрім її загалом визнаного статусу інтер-

¹ Рецензія на монографію: Абрамович С. Аксіологія Біблії. Нариси : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 121 с.

² Див.: Абрамович С.Д. Біблія як форманта філологічної культури. Київ, Чернівці, 2002; Біблія та сьогоднішня культура: актуальні проблеми української духовної розбудови. – Кам'янець-Подільський, 2009; Біблія та формування сакрального простору європейської митецької культури. Київ, 2011; Біблія як інтертексті світової літератури : колективна монографія / під заг. ред. С.Д. Абрамовича. Кам'янець-Подільський, 2011.

тексту світової літератури і культури, незаперечну, позасумнівну аксіологічну ідею – нести людині вищу Правду, що є синонімом Добра.

Попри таку, заявлену з самого початку публіцистичну стратегію, монографія анітрохи не втрачає в академізмі. Автор посутньо окреслює основні тенденції новітнього студювання Біблії – від вивчення біблійних канонів та біблійної концепції історії до значення її жанрових та нарративних традицій, вказує на актуальність інтегрованого підходу до Книги книг. Згідно зі спостереженнями С.Д. Абрамовича, помітною прогалиною у даному векторі культурологічних і філологічних досліджень є питання про біблійну мову. І тут якраз маємо одну з тих новацій, якими доповнює свої попередні праці відомий біблієзнавець. Для увиразнення своїх ідей і максимальної точності роботи з біблійним текстом він вдається до івриту, з використанням оригінальної гебрійської абетки, апелює до традиції перекладу давньоєврейських слів.

Зроблений у монографії акцент на біблійній мові значною мірою зумовлює структуру дослідження. Воно починається з розділу, в якому визначаються «ключові слова» Біблії, формується свого роду «тлумачний словник» вихідної лексики, що виражає біблійну концепцію світу і людини. Такими ключовими словами є (подаємо їх із зрозумілих причин лише в авторському перекладі-інтерпретації українською мовою) *первісна безодня, дух, божественна духовна сила, душа, серце, совість*. Виділення цих слів допомагає зорієнтуватися в спрямованості та ідейних цінностях сакрального тексту. Особливо багато важить у низці таких слів слово *совість*. Його семантика вказує і на «потенціальне» фізіологічне гніздилище в мозку, але розвивається лише за сприятливих соціально-культурних умов. Подібно до цього тлумачиться і винятково важлива для Біблії і наступної біблійної традиції в літературі пара слів *слово і світло*, що виступають як взаємопов'язані смні символи Знання.

Значний науковий інтерес представляє розділ, що має назву «Сотеріологічна концепція Біблії». Автор розпочинає аналіз цієї концепції із зставлення з античним розумінням ідеї спокути, що передбачало обов'язкове власне зусилля з боку особистості. Натомість біблійна версія сотеріології підносить цю ідею на найвищий щабель; у ній спасіння людини, її духовний порятунок полягає у пориванні до нематеріального Бога-Абсолюту, котрий існує вічно і перебуває повсюдно, поза звичними для людей межами часу і простору.

Досліджуючи у наступному розділі політичну концепцію Біблії, автор монографії демонструє неабиякі знання з політології і поєднує трактування цієї важливої сфери людського буття з моральними абсолютами. Біблія, попри позитивну поширеність у ній «жорстоких» політичних сюжетів, незмінно інтерпретує їх із моральних позицій і послідовно заперечує брутальне насильство і деспотію. Монархічна (царська) влада, будучи історично закономірною і навіть неминучою на тогочасних теренах Близького Сходу і Передньої Азії, у Біблії підлягає критичній оцінці й почасти, як стверджує дослідник, у теоретичному й прогностичному вимірах зазнає серйозної редукції. У зв'язку з цим автор монографії детально аналізує Євангеліє від Матея, переконливо доводячи, що процеси аномії в суспільстві, тобто розклад, дезінтеграція, занепад певної системи усталених цінностей і норм, що раніше підтримувала традиційний суспільний устрій а тепер не відповідає новим ідеалам, можуть бути подолані виключно за допомогою Бога, вірність якому здатна перетворити поразку на перемогу.

Особливо важливо у рецензованому дослідженні є проблематика біблійної естетики, якій присвячено окремий розділ. Як і в інших структурних частинах монографії, Семен Абрамович розглядає її в широкому культурно-

історичному контексті, зіставляє біблійну інтерпретацію естетичних проблем із їх трактуванням в античній, перській, ведійській, навіть скандинавській традиції. На відміну від поетизованої античним та подібним до них язичницьким миттям «радості життя», естетична концепція Біблії ґрунтується на почутті тимчасовості, нетривкості всього матеріального, пориві до Бога-Абсолюту й відчутті постійної присутності його у світі, що оточує людину. За словами автора, «це був неповторний естетичний космос, теоцентричний космос, що обертається навколо Яхве. <...> Це була спірітуалізована естетика, в якій тілесна краса і чуттєвий блиск речей сприймалися як швидкоплинний і мінливий відблиск Божественного» (с. 92; розрядка автора. — О.К.).

Останній розділ монографії — «Юда Іскаріот як трагедія богозалишеності» — присвячений нібито частковій проблемі інтерпретації окремого біблійного сюжету. Вдаючись до критичного аналізу численних досліджень про особливості художнього втілення образу відомого євангельського персонажа, автор бачить у них надто ризиковані умопобудови, що виникають на ґрунті поверхневого і вульгаризованого прочитання складного культурного матеріалу. Більшість із художніх версій образу Юди спрямовані головним чином на реабілітацію цього персонажа, а відтак виправдання зради. Натомість очевидно є потреба у відновленні споконвічного біблійного погляду на людську богозалишеність загалом і на зраду Юди зокрема.

Завершують книжку дуже чіткі, компактні й умотивовані висновки, які є логічним наслідком глибокого й оригінального дослідження ключових аспектів невичерпної проблематики Вічної книги. Немає жодних сумнівів, що нова праця професора Семена Абрамовича буде цікавою і корисною для культурологів, релігієзнавців, літературознавців, викладачів і студентів вищих навчальних закладів гуманітарного профілю та для всіх, хто цікавиться аксіологічними цінностями людського буття в їх біблійному вимірі.

Наостанок відзначимо, що публікація монографії стала можливою завдяки київському «Видавничому дому Дмитра Бураго», який вкотре потішив високоякісним науковим і культурно-мистецьким продуктом у прекрасному поліграфічному виконанні.

Отримано: 25.09.2018 р.

DOI: 10.32626/2309-7086.2018-15-2.366-368

О. В. Кульбабська

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ ПОРАДНИК З ПРОБЛЕМ ВАЛЕНТНО ЗУМОВЛЕНОГО КЕРУВАННЯ ДІЄСЛІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

[Колібаба Л.М., Фурса В. Словника дієслівного керування. Київ : Либідь, 2016. 656 с.]

«Проблеми лексикографії завжди належали до центральних у лінгвістиці — як з огляду на широкі суспільні й культурні потреби у словниках, так і на запити лінгвістів, для яких словник був і залишається не лише вмістищем різнопланової упорядкованої мовної інформації, а й імпульсом формулювання нових проблем, стимулом до наступних наукових пошуків. Словник часто глибше розкриває сутнісні сторони мови, особливості її структури та буття як